

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 33 (3537) ●

● ЧАЦВЕР, 31 ЖНІЎНЯ, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Майстар і мадонны
У Арт-цэнтры Марка Роткі ўпершыню адкрылася персанальная выстава беларускага мастака: дэманструюцца карціны Аляксея Кузьміча **Стар. 3**

Адзін век на дваіх
У краіне праходзяць святочныя мерапрыемствы, прысвечаныя 100-му ўгодкам Пімена Панчанкі ды Янкі Брыля **Стар. 3**

Хата ў жніўні багата
Беларусы Самарскай вобласці паўдзельнічалі ў святочных імпрэзах, прысвечаных Яблычнаму Спасу **Стар. 4**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Свята, што пахне мёдам

У Беларускай доме Даўгаўпілса дзеці з розных краін святкавалі Спас

Народныя святы — заўсёды добрая нагода, каб паглыбіцца ў традыцыі продкаў, зразумець іх духоўную сутнасць. Мы ж, працуючы ў даўгаўпілскім Цэнтры беларускай культуры, імкнемся скарыстоўваць святы, каб знаёміць з беларускай культурай і дарослых, і дзяцей. Вось і 9 жніўня прымалі ў Беларускай доме выхаванцаў Міжнароднага дзіцячага дзённага летняга лагера “Superkids”. Для нашых юных гасцей зладзілі адукацыйна-гульнявыя заняткі “Спас: Мядовы, Яблычны, Арэхава”. Бо лета ўжо, як вядома, сыходзіць, а Спас у беларусаў спрадвеку — адно з першых святаў ураджаю, час збору і асвячэння першых дароў прыроды.

Адзін з кірункаў дзейнасці ЦБК — якраз такая праца з дзецьмі. Мы, дарэчы, ужо маем немалы досвед у гэтай справе. Праводзім, скажам, адукацыйна-гульнявыя заняткі для дзіцячых садоў і школ “Нашы суседзі-беларусы”, экскурсійныя праграмы “Беларускі дом”. Пад час іх знаёмім дзяцей з беларускімі звычаямі, традыцыямі, культурай і прыгожай беларускай мовай.

На гэты раз у гасцінны Беларускай дом зазірнулі каля 40 выхаванцаў дзіцячага летняга лагера, каб пазнаёміцца з традыцыяй святкавання беларускага Спаса. Ён, як вядома, бывае Мядовы, Яблычны, Арэхава. Арганізатар культурных мерапрыемстваў Ірына Апейнанэ пад час экскурсіі расказала дапытлівым гасцям, як працуе наш Цэнтр, паказала Народную бібліятэку. Малыя з цікавасцю разглядалі выставу

У Беларускай доме гасцюць выхаванцы Дзіцячага дзённага летняга лагера “Superkids”

фотаздымкаў, а таксама экспазіцыю Беларускай хаткі, слухалі пра даўгаўпілскіх беларусаў ды важныя іх справы на карысць культурнага развіцця шматнацыянальнага горада.

З інтарэсам разглядалі дзеці і мой прыгожы беларускі нацыянальны касцюм. А я распавяла ім пра тое, што жнівень у беларусаў, па старажытнай традыцыі, звязаны з рознымі сельскагаспадарчымі святамі. Прычым у іх цесна пераплецены як спрадвечныя нашы язычніцкія (ці паганскія), народныя і больш познія хрысціянскія традыцыі, абрады. Цяпер 14 жніўня беларусы святкуюць Спас Мядовы, 19-га — Яблычны, а 29-

га — Арэхава. Мы разам спрабавалі зразумець, чаму ў святаў такія назвы. Потым я пазнаёміла дзяцей з выцінанкай, традыцыйным у Беларусі відам дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. І ў маіх гасцей аж вочкі загарэліся: цікава! Яны за сталамі з вялікім задавальненнем і запалам выразалі з паперы вожыка і яблык, потым наклеівалі іх на паштоўку, а яшчэ — адгадвалі загадкі, прычым на беларускай мове.

А затым, да вялікай радасці дзяцей, мы пілі смачную гарбатку з булкай, мёдам ды іншымі прысмакамі. Яны згадвалі, што ўбачылі-пачулі, абменьваліся ўражаннямі. Зрабілі

і фота на памяць. Адыходзячы, выхаванцы дзіцячага лагера, сярод якіх былі дзеці з Германіі, Англіі, Ірландыі, Швецыі, Кіпра, не толькі ўзялі з сабою паштоўкі, зробленыя ўласнымі рукамі, прысвечаныя святу Спасу, што пахне мёдам, яблыкамі, мае смак арэхаў. Яны прыхапілі і шмат выдатных эмоцый і ўражанняў. Дзякавалі за цёплы прыём, за новыя веды, уменні, навыкі. Казалі толькі што вывучаныя словы па-беларуску: “да пабачэння” і “да сустрэчы”. Што ж, такія цёплыя, шчырыя “дзіцячыя сустрэчы” ў нас яшчэ абавязкова будучы.

Марыя Памецька,
г. Даўгаўпілс

ВЕСТКІ

Кніжны шлях у Пекін

Кнігі, прысвечаныя 500-годдзю беларускага кнігадрукавання і Францыску Скарыну, былі прадстаўлены ў экспазіцыі Беларусі на Пекінскай міжнароднай кніжнай выставе

На выставе ў Пекіне больш за 100 кніг прадставілі беларускія выдаўцы. Пра тое паведаміла начальніца ўпраўлення выдавецкай дзейнасці і гандлю Міністэрства інфармацыі Беларусі Алена Паўлава. Гэта плён дзейнасці выдавецтваў “Беларусь”, “Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі”, “Мастацкая літаратура” ды іншых за 2016-17 гады. На Нацыянальным стэндзе “Кніга Рэспублікі Беларусь” дэманстраваліся выданні пра пісьменнікаў, чые юбілейныя свята ўжо сёлета. Наведнікі мелі магчымасць пазнаёміцца і са Скарынінай: кнігі, прысвечаныя 500-годдзю беларускага кнігадрукавання і Францыску Скарыну, займалі ключавое месца ў экспазіцыі.

Цікавае гасцей беларускага стэнда выклікалі падручнікі кітайскай мовы, якія выпускаюцца ў Беларусі. Дарэчы, кнігавыдаўцы абедзвюх краін ужо шмат гадоў супрацоўнічаюць, ажыццяўляюць розныя праекты, адзін з якіх — узаемныя пераклады твораў. Асабліва цікавыя набыткі ў Выдавецкага дома “Звязда”, які з 2015 года выпускае серыю кніг перакладаў кітайскай паэзіі на беларускую мову “Светлыя знакі: паэты Кітая”. Ужо выпушчана 9 паэтычных зборнікаў, прычым кніга вершаў Сюй Чжыме выйшла перад самай паездкай у Кітай, і на Пекінскай выставе зборнік прэзентаваўся гасцям.

ТАЛЕНТЫ

Наша любімая

У мастацкай кіраўніцы народнага беларускага гурта “Лянок” з Цюмені Клаўдзія Зуевай — юбілей

Два загалюкі да нататкаў былі б яшчэ да месца: і “Наша любімая беларуская сібярчка”, і “Сэрца, адкрытае любові”. Выбіраю — карацейшы, самы ёмкі, з асацыяцыямі на вядомую песню знакамітага гурта “Песняры”. Бо й Клаўдзія Зуева — сама як песня. Бо яна ў беларусаў Цюмені — наша любімая, а гурт “Лянок” вядомы далёка за межамі рэгіёна. У яе на пачатку верасня 70-год-

дзе, і гэта — добрая нагода, каб трохі больш даведацца пра таленавітую беларуску з Палесся. Да таго ж, мяркую, усім, хто знаёмы з ёй, абавязкова захочацца і павіншаваць юбілярку, пажадаць усяго найлепшага ў сям’і ды творчасці.

Рыхтуючы нататкі, пыталася ў сяброў-беларусаў: хто для вас Зуева? Адказвалі: асоба... талент... душа беларуская... прыгажосць і сіла... І ўсе кажуць пра яе — толькі з захапленнем. Бо мы ж ведаем: Клаўдзія Міхайлаўна — не проста высокаяпрафесійны музыкант і кіраўніца, яна й выдатны, шчы-

ры, спагадны чалавек. Да таго ж улюбёны ў сваю справу, сям’ю, сяброў — ды і ў само жыццё. Яна, падказвалі мне, актыўная, адказная, лёгкая ў зносінах, уважлівая да тых, хто з ёю побач. Гэтая таленавітая паляшучка родам з горада Петрыкава, а ён — на рэчцы Прыпяці, якую з любоўю называюць: царыца Палесся. То ці не ад рэчкі тае й характар? Клаўдзія Зуева зараджае сваёй энергіяй усіх наўкола, падымае настрой, яе заўсёды прыемна бачыць. Ад яе проста ідуць хвалі пазітыўу — і хочацца дзейнічаць, рухацца, нешта зменьваць да

лепшага, а не проста плыць па цячэнні... А якая лёгкая на пад’ём! Яна ўмее зацікавіць, захапіць, да яе можна звярнуцца па любой праблеме — і знойдзеш заўсёды падтрымку разуменне. І вочы яе захоплены свецяцца, а свае тугу ці боль, калі што, я ведаю, яна прывыкла пакідаць дома.

Таленавітая, з вялікай душою, адкрытая — і ў нечым загадкавая. Як сама Прыпяць... Дарэчы, і пра Петрыкаў гавораць як пра адно з найзагадкавых ды таемных паселішчаў ва Усходнім Палессі — пра тое ў нэце можна пачытаць. Рых-

На рэчцы Прыпяці каля Петрыкава

туючы нататкі, я даведлася: закончыўшы Гомельскае музычнае вучылішча (пляч гадую таму з удзячнасцю педагогам туды прыязджала), Клаўдзія Пашкевіч выйшла замуж і з’ехала з мужам-вайскоўцам з родных мясцін. Якраз паўвека таму: быў 1967 год. І куды б

служба мужа іх ні закідвала — яна ўсюды не сядзела без справы: вучыла дзяцей музыцы, беларускім песням, з якімі й па гэты час не расстаецца. А прыцягненне Бацькаўшчыны для яе такое моцнае, што ў Беларусі юбілярка бывае штогод. → **Стар. 2**

ТАЛЕНТЫ

Наша
любiмая

Петрыкаў і Прыпяць: ім хораша разам

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

У Цюмені па Беларусі яна заўсёды тужыць. Зуевай кажуць: паехала б на моры, на курорт... Але ж, адказвае, чым у Петрыкаве не курорт! Усё роднае, і толькі ў тых мясцінах атрымлівае Клаўдзія Міхайлаўна "беларускі зарад" бадзёрасці, аптымізму, якім потым шчодро дзеліцца ў Сібіры. Вельмі любіць сустрэцца з роднымі, аднакласнікамі, суседзямі.

Яна шчаслівая, што ёсць куды ў Беларусі прыязджаць. Дарэчы, Клаўдзія была старэйшаю сярод дзяцей у бацькоў, якія працавалі на цагельні: Петрыкаўскім цагляным заводзе. У яе тры браты. Двое, кажа, і цяпер жывуць у Петрыкаве, у іх па трое дзяцей. Адзін брат цяпер у Маладзечне. Сям'я, згадвае, была дружная, працавітая, вядомая ў раёне, бо маму Клаўдзіі, Вольгу Васілеўну Пашкевіч, 12 гадоў выбіралі дэпутатам Петрыкаўскага гарсавета. З таго завода потым бацькі пайшлі на пенсію, гадавалі ўнукаў, перадавалі ім багаты жыццёвы досвед. А ў іх сям'і было правіла: адзін за ўсіх і ўсе за аднаго. Па такім прынцыпе выхоўвалі сваіх дзяцей, потым і ўнукаў.

Так склаўся лёс, што і Расія стала для яе роднаю. У Клаўдзіі Міхайлаўны ёсць два сыны-афіцэры, якія пайшлі па шляхах бацькі, падростаюць тры ўнучкі. Разуменячы, што родныя традыцыі беларусам варта зберагаць, дзе б ні жылі, яна 20 гадоў таму разам з Уладзімірам Шуглем (ён цяпер — ганаровы Генеральны консул Беларусі ў Цюмені) дбала пра стварэнне цю-

меньскага Нацыянальна-культурнага таварыства "Беларусь". І ўвогуле — адна з першых падтрымала ідэю гуртавання беларусаў-сібіракоў у грамадскую суполку, ды і цяпер працуе ў аддзеле беларускай культуры Палаца нацыянальных культур "Строитель". А рэпертуар для гурта "Лянок" падбірае асабліва, уключае ў яго і старадаўнія песні, прывезеныя ў Заходнюю Сібір у ранейшыя часы беларусамі: перасяленцамі-самаходамі. Каб песні тыя за душу бралі, адточваюць у гурце кожны гук і ноту. Сёння "Лянок" улюбый момант можа даць сольную праграму на высокім выканальніцкім узроўні. Прычым абавязкова будуць у зале і бурныя апладысменты, і ціхія слёзныя ўсхліпы.

Для яе творчаць — гэта калі працуеш на сцэне, іншай пляцоўцы ў поўную сілу, без сцідак на абставіны. Разам з ансамблем Клаўдзія Зуева з аднолькавай аддачай выступае як на міжнародных, рэгіянальных фестывалях і конкурсах, так і перад ветэранамі, інвалідамі, сіротамі. Рыхтуе дабрачынныя праграмы для навучальных устаноў, рэабілітацыйных цэнтраў. Хоць і валодае выдатным голасам, аднак сола Клаўдзія Міхайлаўна не спявае, затое кожнаму ўдзельніку гурта дае магчымасць праявіць сябе. "Лянок", дарэчы, прадстаўляў Расію на першым Фэсце мастацтваў беларусаў свету, які праходзіў у 2011 годзе ў пlynі "Славянскага базару ў Віцебску", атрымаў дыплом лаўрэата і падзяку Міністра культуры Беларусі "за значны ўклад у захаванне і пашырэнне

Клаўдзія Зуева — беларуская сібірачка

беларускай культуры і традыцый у Расійскай Федэрацыі". "Лянок" годна прадстаўляе Цюменьскую вобласць, адзначаны падзякамі кіраўнікоў абласнога ўрада і парламента.

Клапоціцца Клаўдзія Міхайлаўна і пра тое, каб жыла беларуская культура ў Цюмені і ў будучыні. Працуючы ў школе выкладчыцай музыкі, яна стварыла дзіцячы гурт "Крынічка". Цяпер ёсць гурток, у якім дзеці пад яе кіраўніцтвам вучацца чытаць вершы беларускіх паэтаў, і моладзевы ансамбль "Верас" далучыўся да творчай беларускай дзейнасці. Дарэчы, яе дзіцячыя гурты ўжо становяцца лаўрэатамі абласнога фестываля "Вясёлка".

А яшчэ мне казалі супляменнікі пра яе спагядлівую беларускую душу... Пэўна, хацелі нагадаць: Клаўдзія Міхайлаўна цяпер яшчэ й актыўны валанцёр Цюменьскага абласнога геранталагічнага цэнтра. Яна праводзіць з пенсіянерамі майстар-класы: вучыць граць на лыжках, вадзіць карагоды, развучае з імі беларускія песні. Яна паўдзельнічала ў двух Усерасійскіх форумах добраахвотнікаў-валанцёраў, і калектыў Цэнтра высока цэніць яе бескарыслівую дзейнасць.

Такая актыўнасць, прычым у розных напрамках творчасці, не застаецца незаўважанай. Клаўдзія Зуева — выдатнік народнай асветы Расіі, мае званне "Ветэран педагогічнай працы". Мне патлумачыла: музыку яна выкладала ў Ленінградзе, Хабараўску, Уладзівастоку — дзе б ні жыла з

мужам-афіцэрам. З 1985-га дзясяткі разоў становілася лаўрэатам, дыпламант розных конкурсаў і фестываляў народнай творчасці — усіх і не пералічыць. А колькі, дыптомаў, граматаў, падзяк! Сярод іх найбольш важкія — падзякі міністраў культуры Беларусі ды Расіі, дыплом Упраўлення культуры Мінскага аблвыканкама, ганаровыя граматы Пасла Беларусі ў Расіі, ганаровага Генеральнага консула Беларусі ў Цюмені Уладзіміра Шуглі — а пад ягоным кіраўніцтвам і ядналися беларусы-цюменьцы. Творчыя праграмы, якія рыхтуе Клаўдзія Зуева, заўсёды спрыяюць умацаванню дружбы, супрацоўніцтву паміж народамі. Яна з сябрамі-аднадумцамі прыгожа, з радасцю, а часам і з гумарам знаёміць сібіракоў з беларускай культурай, звычаямі, традыцыямі, гісторыяй беларусаў. І сама для многіх з нас — яркі прыклад мудрасці, любові да людзей, аптымізму, дабрыні, прыгажосці.

"Долгая лета" вам, наша любімая беларуская сібірачка!

Людміла Бакланова, г. Цюмень

Ад рэдакцыі. Далучаемся да віншаванняў. Здароўя і шчасця ў творчасці вам, паважаная Клаўдзія Міхайлаўна! І спадзяемся, што гурт "Лянок" на чале з яго крэатыўнай кіраўніцай яшчэ выступіць і ў Беларусі — з сольным канцэртам. Можа, на адным са шматлікіх фестываляў? Мінск? Гомель? Петрыкаў? Таленавітым артыстам-беларусам з Сібіры ўсюды будуць рады!

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Бярыце, чытайце!

500-годдзе беларускага кнігадрукавання адзначылі на Сусветным бібліятэчным ды інфармацыйным кангрэсе ў польскім Вроцлаве

У супрацоўнікаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі цяпер — своеасаблівая жніўная, гарачая пара. Днямі ж мы атрымалі адтуль паведамленне, што 21 жніўня ў пlynі Сусветнага бібліятэчнага ды інфармацыйнага кангрэса 83-й Генеральнай канферэнцыі ды асамблеі ІФЛА адбылася спецыяльная сесія, прысвечаная 500-годдзю беларускага кнігадрукавання. Тое было ў Публічнай бібліятэцы Ніжняй Сілезіі імя Т. Мікульскай горада Вроцлава.

Дарэчы, спецсесія "500-годдзе беларускага кнігадрукавання" — гэта ўвогуле першае такое мерапрыемства ў гісторыі штогадовага кангрэса. Ініцыявала і арганізавала сесію Беларусь. Гэта, як і ўключэнне юбілею ў Календар памятных дат ЮНЕСКА, пацвярджае значнасць спадчыны Францыска Скарыны для беларускай, усходнеславянскай і ў цэлым еўрапейскай культуры.

Адкрыў сесію дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі. З вітальным словам да прысутных звярнуліся прэзідэнт ІФЛА Донна Шыдэр, іншыя аўтарытэтных дзеячы бібліятэчнай справы з Расіі, Польшчы, Украіны, Літвы, Латвіі. Намеснік дырэктара НББ Алесь Суша выступіў з дакладам "Выданні Францыска Скарыны ў дзяржаўных і прыватных зборах Беларусі ды замежных краін". З цікавасцю ўспрымаліся й даклады ягоных калегаў пра Скарынаўскія выданні ў фондах Расійскай дзяржаўнай бібліятэкі, у Польшчы. А дырэктар Расійскай дзяржаўнай бібліятэкі мастацтваў Ада Калганова зрабіла даклад "Францыск Скарына як мастацкі вобраз".

Раман Матульскі прэзентаваў міжнародны навуковы і выдавецкі праект па факсімільным узнаўленні кніжнай спадчыны Францыска Скарыны, распавёў пра гісторыю яго рэалізацыі. Ён уражвае: на працягу пяці гадоў (2013-17) выйшаў 21 том унікальнага выдання "Кніжная спадчына Францыска Скарыны". Беларусы ўрачыста падарылі выданне Нацыянальнай бібліятэцы Польшчы, бібліятэкам Вроцлаўскага і Ягелонскага ўніверсітэтаў. Удзельнікі сесіі ды калегі з Польшчы атрымалі запрашэнне на Міжнародны кангрэс "500 гадоў беларускага кнігадрукавання" і выставу "Францыск Скарына і яго эпоха", якія пройдуць у Мінску ў верасні.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Мудрасць з глыбіні стагоддзяў

Гімн Скарыны ўпершыню прагучаў на свяце да 500-годдзя выхаду першай беларускай кнігі каля Чырвонага касцёла ў Мінску

Павага да традыцый і беражлівасць прадаўжэнне іх у новым часе, з выкарыстаннем новых тэхналогій. Мяркую, такі прыклад падае нам вялікі палачанін з глыбіні вякоў. І мы радуемся, ганарымся, што 6 жніўня 1517 года ў Празе якраз наш супляменнік Францыск Скарына выдаў кнігу "Псалтыр", якая стала першай друкаванай кнігай для ўсходніх славян. Гэтую падзею адзначылі ў цэнтры Мінска

прадстаўнікі розных канфесій пад час духоўна-асветніцкага свята "Скарына, які нас аб'ядноўвае". Прайшло яно каля Чырвонага касцёла. Так супала (ці й было задумана?), што першая кніга Скарыны выйшла ў дзень каталіцкага свята — Перамяненне Госпада. Магчыма, наш славуты зямляк хацеў перамяніць беларусаў і даць "людзям паспалітым" кнігу, якая "лечыць" і змяшчае вялікую мудрасць.

На свяце ўпершыню быў выкананы своеасаблівы гімн Скарыны на старабеларускай мове "Понеже от прирочения" на музыку кампазітара Алега Чыркуна. Праспявалі яго

хор Беларускага радыё і ансамбль "Алімпія-класік".

З віншавальнымі словамі выступілі прадстаўнікі розных хрысціянскіх канфесій. Пад час Скарынаўскіх чытанняў вядомыя навукоўцы і даследчыкі скарыніны зрабілі навуковыя паведамленні. Былі разгорнуты банэры з цікавымі выслоўямі Скарыны, працавалі выставы кніг розных выдавецтваў. Цёпла сустрэлі глядачы выступленні ансамбля "Тутэйшая шляхта", гурта "Балцкі Субстрат", хора "Голас душы".

Што да гімна, то ў ім гучаць знакамтыя скарынаўскія словы, вя-

домыя нам са школы — з прадмовы да Кнігі Юдыты. На сучаснай мове гучаць так: "Як ад нараджэння звяры, што ходзяць у пустыні, ведаюць ямы свае; птушкі, што лятаюць у паветры, ведаюць гнёзды свае; рыбы, што плаваюць па моры і ў рэках, чуюць віры свае; пчолы і тым падобныя баронаць вуллі свае — так і людзі, дзе нарадзіліся і ўскормлены, да таго месца вялікую ласку маюць".

Мне падаецца, што мудрыя развагі Францыска Скарыны — каштоўны напамін і ўсім беларусам замежжа. Нібы зярнятка, рассяяны

нашы супляменнікі па свеце. І далёка не ва ўсіх, на жаль, духоўныя повязі з Бацькаўшчынай спрацоўваюць, як кажуць, на ўзроўні генаў, інстынктаў. То варта ўслухацца, паглыбіцца ў Скарынавы словы, каб зразумець: усялякі раз, робячы крок да родных мясцін, мовы, звычаяў — мы робім крок да саміх сябе. І несучы плады сваёй дзейнасці, заняткаў на алтар Бацькаўшчыны — мы й сябе узвышаем, душу сваю прасвятляем.

Галіна Івуць, супрацоўніца Інстытута культуры Беларусі

ПРАЕКТЫ

Майстар і мадонны

У Арт-цэнтры Марка Роткі ў латвійскім Даўгаўпілсе ўпершыню адкрылася персанальная выстава беларускага мастака: дэманструюцца карціны Аляксея Кузьміча

У газеце “Голас Радзімы” цікава расказваў пра ўнікальнага творцу ягоны сябар, брат па духу, вядомы пісьменнік Уладзімір Ліпскі (“Акрылены Мадоннамі” — ГР, 11.06.2015). Вось натхнёныя радкі з таго тэксту: “Я заўсёды радаваўся шчыра за брата па духу, што ён верны сваёй тэме, свайму мастацкаму почырку і густу, верны сваёй Мадонне і сваёй сям’і, хвалебна працягвае свой род, які каранямі — у глыбінях далёкай даўніны, чэрпае жыватворную сілу ад знакамітых продкаў. Мастак багаты душой і ўзвышаны шчодрой любоўю тысяч сваіх прыхільнікаў. Аляксея Кузьміч шмат гадоў пісаў дзённікі, адкрыта і шчыра спавядаўся перад сваім сумленнем, сваёй Мадоннай, прызнаваўся ў любові да сваёй радзімы-Беларусі. Яго мастацкія палотны і літаратурная споведзь даўно прасяца ў адметны музей — Галерэю Мадоннаў Аляксея Кузьміча. Гэта была заповітная мара мастака”. Дарэчы, праект, рэалізаваны ў Даўгаўпілсе, называецца: “Храм Мадонны”.

Аматары жывапісу на вернісажы 11 жніўня ў Даўгаўпілсе даведаліся, што Аляксея Кузьміч (1945–2013) — родам з Палесся: з вёскі Махро Іванаўскага раёна Брэстчыны. У 1962-м пасля дзевяці класаў падаўся ў свет, у далёкі сібірскі Краснаярск, дзе закончыў Мастацкае вучылішча імя Сурыкава. Пасля службы ў войску вярнуўся ў Беларусь (1968), з часам закончыў Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут (1975). Яму найбольш падабалася пісаць партрэты, а таксама тэматычныя карціны, прычым галоўнай гераніяй жывапісу Аляксея Кузьміча заўсёды была Жанчына. Стварыў больш за тысячу карцін на тэму Мадонны і прызначэння жанчыны-маці. На

Сустрэча з мадоннамі Аляксея Кузьміча

такі ўзвышаны вобраз мастака натхняла ягоная жонка. За сваё жыццё майстар стварыў больш за тысячу карцін на тэму Мадонны. Гэта — абсалютны рэкорд у сусветным мастацтве. Яго імя ўнесена ў кнігу рэкордаў Расіі, краін СНД і Балтыі “Диво”.

Цяпер у роднай вёсцы майстра ёсць Карцінная галерэя Аляксея Кузьміча — гэта філіял раённага музейнага комплексу Напалеона Орды. Імя творцы набывае ўсё большую папулярнасць у свеце, пра яго зняты фільмы, выдадзены кнігі, каталогі, а выставы праходзілі ў ЗША, Кітаі, Францыі, Італіі, Германіі, Эстоніі, Латвіі. Летась карціны Аляксея Кузьміча ўбачылі жыхары і госці Рыгі: дзякуючы падтрымцы Беларускага інфармацыйнага цэнтры (дырэктар Уладзіслаў Рэдзькін). А сёлета “Храм Мадонны” асноваўся ў Даўгаўпілсе — дзякуючы Арт-цэнтру Марка Роткі пры садзеянні Цэнтры беларускай культуры. Праект прадстаўляў сын мастака, Аляксея Кузьміч-малодшы. На адкрыцці выставы ён падарыў галерэі кнігу пра славу тага бацьку, над якой працаваў два гады: са словамі

падзякі ўручыў дырэктару Арт-цэнтры Аляксею Бурунову.

Сімвалічна, што выстава “Храм Мадонны” (дэманструецца 13 карцін) адкрылася напярэдадні вялікага свята ў Латвіі: дня Ушэсця Найсвяцейшай Панны Марыі. Аляксея Кузьміч маляваў Панну Марыю з немаўлём на руках, маляваў прападобную Еўфрасінню Полацкую — гэтыя святыя ахоўваюць зямлю Латвіі ды Беларусі. Выстава ўмацоўвае сяброўскія стасункі паміж дзвюма краінамі. Пра тое казалі кіраўніца даўгаўпілскага Упраўлення культуры Элеанора Кляшчынская, Генеральны консул Беларусі ў Даўгаўпілсе Уладзімір Клімаў, кіраўніца Цэнтры беларускай культуры (ЦБК) Жанна Раманоўская. Адкрыццё выставы ўпрыгожыла выступленне вакальнага ансамбля ЦБК “Пралескі”.

Важнасць падзеі яшчэ і ў тым, што Аляксея Кузьміч — першы з мастакоў Беларусі, персанальна прадстаўлены ў Арт-цэнтры імя вядомага мастака Марка Роткі. Раней у ім дэманстраваліся толькі палотны Марка Шагала. Дарэчы, мала хто ведае: карані Марка Роткі цесна

Аляксея, сын мастака, выступае на адкрыцці выставы

звязаныя з Беларуссю. Ягоны бацька Якаў Ратковіч быў родам з вёскі Міхалішкі (цяпер аграгарадок у Астравецкім раёне Гродзеншчыны). У Міхалішках жылі пасля выселля бацькі Марка, нарадзіліся яго старэйшыя брат і сястра, пакуль сям’я не з’ехала ў Дзвінск-Даўгаўпілс. Дзякуючы дзецям Марка Роткі ў тым ліку і ў Даўгаўпілсе ёсць культурны цэнтр яго імя. А дзякуючы дзецям Аляксея Кузьміча творчасць яго адкрывае для сябе Еўропа. І гэта — добрая традыцыя, калі нашчадкі беражліва захоўваюць мастацкую спадчыну сваіх бацькоў.

Вось такія глыбокія, сімвалічныя

связі традыцый, часоў, пакаленняў, суседніх народаў і адметных талентаў дэманструе “Храм Мадонны” ў Даўгаўпілсе. Наведаць яго ў горадзе можна да 10 верасня.

Жанна Раманоўская, г. Даўгаўпілс

Ад рэдакцыі. У пісьме ў рэдакцыю Аляксея Кузьміч-малодшы сярод партнёраў праекта, дзякуючы якім зладжана выстава “Храм Мадонны” ў Даўгаўпілсе, згадвае яшчэ тамтэйшую беларускую суполку “Уздым”, а таксама нашу супляменніцу з Рыгі Маргарыту Гомзелеву і яе Агенцтва “MVK City Pro”.

ЖЫВАЯ СПАДЧЫНА

Кантэкст з падтэкстам

Іван Ждановіч

Навуковае даследаванне “Тайнапіс Андрэя Мрыя: падтэкст рэалій у творчасці пісьменніка” дае магчымасць па-новаму прачытаць і разумець творы класіка

Доўгі час творчасць беларускага пісьменніка-сатырыка Андрэя Мрыя (Андрэя Шашалевіча) была “рэпрэсаванаю” — цяпер жа ў школе вывучаецца ягоны раман “Запіскі Самсона Самасуя”, апавяданні. Творы, напісаныя ў далёкія 20-я гады, прыцягваюць увагу як удумлівых чытачоў, так і даследчыкаў беларускай літаратуры. Летась, у прыватнасці, у выдавецтве “Беларуская навука” пабачыла свет кніга літаратуразнаўцы Валерыя Назарава “Тайнапіс Андрэя Мрыя: падтэкст рэалій у творчасці пісьменніка”. Прычым, як пісала

ў газеце “Літаратура і мастацтва” Жанна Капуста, “часам навуковыя манаграфіі чытаюцца як сапраўдны раман — з захапленнем, прадчуваннем мастацкіх адкрыццяў і раскрыццём інтрыгі”. То гэта, пэўна, якраз той самы выпадак удалага спалучэння глыбокай навуковасці ды займальнасці апаведу.

Пра што кніга? Малады навуковец даследуе тое, што прыхавана ў тэкстах класіка — спрабуе чытаць тайнапіс Андрэя Мрыя. А творчасць яго, заўважым, багатая на “эзопавую мову”: удумлівы ды адукаваны чытач можа знаходзіць у аповедах шмат алюзій, прыхаваных намёкаў, рэмінісцэнцый, прыхаваных і прамых цытат. Ёсць там, прыводзіць прыклады Валеры Назараў, і супастаўленні, кантрасты і дысанансы, алегорыі, недагаворанасці, гаваркія імёны, а таксама іронія ды сарказм. Аднак, вядома ж, каб усё тое бачыць, трэба добра ведаць

гістарычна-культурны кантэкст часу, асяродку, паглыбіцца у атмасферу беларускага жыцця, у якой жыў і працаваў пісьменнік.

Цікава, што Валеры Назараў спрабуе вызнаць: чым жа кіраваўся сабе псеўданім Андрэй Мрый? Ёсць, вядома, пашыраная версія, што гэта — утварэнне ад знаёмых нам слоў “мара”, “мроя”, “мроіць”. Даследчык, аднак, прыводзіць і значэнні дзеяслова “мреять”, зафіксаваныя ў слоўніку Уладзіміра Дала. І вось тады ў псеўданіме, аказваецца, могуць “загучаць” новыя сэнсы. Калі сыходзіць са значэння “мільгаць, мітусіцца, мігцець, маячыць”, то, разважае Валеры Назараў, “Мрый — нехта заўважны, але каго складана злавіць, наблізіць і дэталева разгледзець”. Можна ўзяць за сыходныя й значэнні “няясна бачыцца, абазначацца ў цемры” ці “займацца на дзень, пачынаць святлець”. Тады,

прадаўжае свае развагі даследчык, “Мрый — нехта, каго пакуль яшчэ цяжка разгледзець у змроку; нейкі ледзь заўважны арыенцір або ледзь прыкметная крыніца святла ў прыцемках. І ў той самы час ён — ледзь улоўны папярэднік золку, які прыходзіць на змену непрагляднай цемры ночы і пачынае праясняць тое, што не было бачна раней, гэтка перадранкавы змрок”.

Кніга “Тайнапіс Андрэя Мрыя: падтэкст рэалій у творчасці пісьменніка”, вядома ж, адрасуецца найперш студэнтам і выкладчыкам гуманітарных ВНУ, даследчыкам літаратуры, мовазнаўцам. Шмат цікавага ў ёй для сябе могуць знайсці таксама фалькларысты, этнографы, гісторыкі, архіўныя ды музейныя работнікі, а таксама ўсе, хто цікавіцца як творчасцю пісьменніка ў прыватнасці, так і беларускай мінуўшчынай увогуле.

Дачка А. Мрыя, літаратуразнаўца з Петразаводска Наталля Прушынская напісала нам у рэдакцыю, што кніга Валерыя Назарава ёй вельмі падабаецца, і што яна ўжо спасылалася на яе, пішучы свае тэксты. “Ну і, па-мойму, добра й тое, што ёсць пра што паспрачацца — скажам, пра высновы аб поўнай інфернальнасці Самасуя, — заўважае Наталля Андрэеўна. — Я пра тое збіраюся выказацца ў сваіх успамінах”.

ТРАДЫЦЫ

Хата ў жніўні багатая

Беларусы Самарскай вобласці паўдзельнічалі у святочных імпрэзах, прысвечаных Яблычнаму Спасу

Мікалай Бойка

Звычай, традыцыя — нібы добрыя песні, што дапамагаюць нам знаходзіць згоду, паразуменне. І ўдалечыні ад Бацькаўшчыны беларусы, згадаваючы родныя мясціны, з любоўю ды замілаваннем гавораць пра мудрых старэйшых суродзічаў, якія неўпрыкмет, без асаблівай дыдактыкі ўкладвалі-перадавалі ў нашыя розумы й сэрцы каштоўны жыццёвы досвед многіх папярэднікаў. Для мяне ж такім адметным суразмоўцам быў дзядуля, Нікандр Мікалаевіч Рабрэй. Ён прайшоў праз ГУЛАГ, але захаваў у душы вялікую любоў да сваёй зямлі, усяго роднага. Гадзінамі мог дзед Нікандр апавядаць пра традыцыі, звычай палешукоў — мы ж абодва з Палесся. Часам здавалася: ведае ён гісторыі, што нібы падказваюць правільны належны паводзінаў практычна ў кожны дзень года...

Пра светлай памяці дзядулю я ўзгадаў і ў Самары 19 жніўня, калі там святкавалі Яблычны Спас. Як вядома, у народным календары праваслаўных славян гэта — адно з першых святаў ураджаю. І было прыемна ўсведомляць, што духоўная спадчына продкаў і сёння шануецца, іх традыцыя — прадаўжаюцца. У тым ліку і беларусамі ў прыволжскім горадзе, якія штогод удзельнічаюць у Спасуўскіх імпрэзах. Галоўныя ўрачыстасці былі каля Кірыла-Мяфодзіеўскага сабора, ён адзін з найвялікшых у Самары: умяшчае каля 3 тысяч чалавек, вышыня з крыжам — амаль 60 метраў, вышыня званіцы — 73. Пры саборы пасля Боскай літургіі асвятляліся яблыкі ды святочны пірагі, а затым перад жыжарамі ды гасцямі Самары выступілі творчыя

Выступаюць салісткі гурта “Каданс” Анастасія Гуркіна і Аліна Камісарова

калектывы нацыянальных грамадскіх аб'яднанняў.

Ад Самарскай абласной грамадскай арганізацыі беларусаў “Руска-Беларускае Братэрства 2000” выступілі салісткі заслужанага беларускага вальнага ансамбля “Каданс” Анастасія Гуркіна і Арына Камісарова — абедзве студэнткі, актывісткі моладзевага аддзялення суполкі. Дарэчы, адкрываць і закрываць святочны канцэрт даверылі якраз беларускаму дуэту. Дзяўчаты ярка, душэўна спявалі як

беларускія, так і рускія песні. Гледачы ім нават падпывалі, а некаторыя разам з дзецьмі і прытанцоўвалі.

Прэзідэнт САГА “Руска-Беларускае Братэрства 2000” Ірына Глуцкая лічыць, што ўдзел суполкі ў Спасуўскай імпрэзе — гэта традыцыя надзвычай душэўная і важная. Бо яна прасвятляе душы. А само свята, як вядома, нагадвае ўсім вернікам пра неабходнасць духоўнага перамянення, руху. Яно ж паказвае і веліч чалавечай працы, якая дае ў суладдзі з прыродай

добры плён, прыгажосць народных традыцый. Ірына Міхайлаўна падзякавала салісткам “Каданса” за цудоўнае выступленне.

Ад рэдакцыі. Беларусы Самарскай вобласці віншуюць Ірыну Глуцкую з днём нараджэння, жадаюць ёй моцнага здароўя, верных сяброў і паболей радасных імгненняў у жыцці. Мы далучаемся да гэтых віншаванняў. І маем надзею на далейшае плённае супрацоўніцтва, Ірына Міхайлаўна!

НАВАКОЛЛЕ

Нечаканая сустрэча

Зінаіда Комінская

Упершыню за сто гадоў арніталагічных назіранняў у Беларусі знойдзена гняздо стэпавага луны

А нехта ж мог і не заўважыць тое гняздо. Вось вы, напрыклад, луны таго калі-небудзь бачылі?.. Дык вось, гэтае сенсацыйнае адкрыццё належыць фатографу-анімалісту Уладзіміру Бондару. Сёлета ў ліпені ў Магілёўскім раёне якраз ён выявіў гняздо стэпавага луны. Гэта, заўважым, рэдкі знікаючы від птушак сямейства ястрабіных. Тры дні Уладзімір назіраў за гняздом птушкі на прыбраным полі азімага рапсу, а потым знайшоў і сфатаграфавану луны-падлетка.

Са здымкамі Уладзімір Бондар звярнуўся па дапамогу да беларускіх арнітолагаў. Спецыялісты пацвердзілі: гэта ён, стэпавы лунь, занесены ў Чырвоную кнігу. Драпежная птушка звычайна водзіцца на адкрытых раўнінах,

балотах і пустках. Палюе на маленькіх жывёл — яшчарак, грызуноў. У пошуках ежы лунае (пэўна, і назву таму атрымаў: лунь...) нізка над лугамі ды палямі: А папуляцыя стэпавага луны ў свеце зніжаецца. Сустрэкаецца ён часцей за ўсё ў паўднёвай частцы Усходняй Еўропы

і Цэнтральнай Азіі. Зіму праводзіць у асноўным у Індыі, Паўднёва-Усходняй Азіі. Таму і ўпэўненасці ў тым, што мышалоў менавіта беларускі, а не прыляцеў да нас з іншых рэгіёнаў, напрыклад, Расіі не было. Пазней арнітолагі выявілі побач з птушанём і дарослую самку. Тая знаходка й вырашыла спрэчку навукоўцаў наконт паходжання маладой птушкі на карысць Магілёўшчыны. Цяпер справа за Беларускай арніталагічнай камісіяй.

Як толькі афіцыйная рэгістрацыя будзе зацверджана, то й адным відам птушак, які гняздуецца ў краіне (а не проста пралятае “транзітам...”) стане больш.

А ў чым сенсацыя, спытаеце вы? Да апошняга часу ў Беларусі стэпавых лунаў разглядалі толькі як мігруючых птушак, якія гняздуюць у Фінляндыі ды Цэнтральнай Расіі. У Беларусі ж апошні даказаны выпадок гнездавання стэпавага луны прыпадае на... 1916 год: яго бачылі тады ў Пінскім раёне. Цяперашняя сямейная пара, мяркуюць арнітолагі, прыляцела да нас з Фінляндыі ці Расіі.

КЛАСІКІ

Адзін век на дваіх

Алесь Мурочак

У краіне праходзяць святочныя мерапрыемствы, прысвечаныя 100-му ўгодкам народнага паэта Беларусі Пімена Панчанкі ды народнага пісьменніка Беларусі Янкі Брыля

У Дзяржаўным музей гісторыі беларускай літаратуры ўшаноўвалі класікаў, там прайшла імпрэза, прысвечаная іх стогадовым юбілеям. І адкрыліся дзве экспазіцыі: выстава “Пімен Панчанка. Кніга вандраванняў і любові...” ды літаратурна-дакументальная часовая экспазіцыя “Янка Брыль. З людзьмі і сам-насам”. На імпрэзе прайшло гашэнне паштовай маркі ды канверта, прысвечаных юбілею Пімена Панчанкі, а таксама ўрачыста быў перададзены ў фонды музея юбілейны канверт з арыгінальнай маркай “100 год з дня нараджэння Янкі Брыля”.

Адкрыццё дзвюх экспазіцый у адзін дзень — не проста супадзенне. Даследчыкі літаратуры даўно

ВЕДАЙ НАШЫХ!

Першы радок у рэйтінгу

Іван Іванаў

Праграміст з Гомеля Генадзь Караткевіч, які цяпер вучыцца ў Санкт-Пецярбурзе, у чарговы раз перамог у прэстыжным конкурсе

Беларуская школа праграмавання добра вядомая ў свеце, і адзін з яе маладых ды таленавітых прадстаўнікоў — Генадзь Караткевіч. Ён не раз перамагаў на міжнародных школьных алімпіадах па інфарматыцы, быў лепшым на турнірах па праграмаванні ад вядомых IT-кампаній. Вось і гэтым летам у чацвёрты раз стаў пераможцам чэмпіянату па спартыўным праграмаванні Яндекс.Алгоритм. Пра тое кампанія паведаміла на сваім сайце. Генадзь ужо займаў першыя месцы ў прэстыжным конкурсе ў 2013, 2014 і 2015 гадах. За сёлетнюю перамогу праграміст атрымае прыз у 300 тысяч расійскіх рублёў (каля 5 тысяч долараў ЗША).

Нагадаем, што Генадзь Караткевіч родам з Гомеля, там закончыў школу. А настаўнікам яго ў праграмаванні быў Міхаіл Далінскі: ён выкладае на кафедры матэматычных праблем кіравання матэматычнага факультэта Гомельскага дзяржуніверсітэта, да таго ж у 27-й гімназічнай школе рыхтуе школьнікаў да алімпіяд па праграмаванні ды інфарматыцы. Генадзь Караткевіч выбраў для далейшай вучобы Піцер, цяпер ён — на шостым курсе Універсітэта інфармацыйных тэхналогій, механікі ды оптыкі.

Таленавіты студэнт займае першы радок у рэйтінгу спартыўных праграмістаў CodeForces. Год таму Генадзь Караткевіч распавядаў, што не вызначыўся пакуль з будучым месцам працы. Прычым адзначыў, што па краінах асаблівых пераваг у яго няма, і ён гатовы, калі прапануюць цікавую працу, застацца ў Беларусі.